

In 'De Splijtzwam' laat De Levende Natuur experts de degens kruisen over hete hangijzers uit natuur en beheer. Nadat de provincie Gelderland in het provinciaal beheerplan heeft gesteld dat er geen hout meer mag worden geoogst uit geselecteerde oude bossen op de Veluwe, discussiëren ecologen Rienk-Jan Bijlsma van Wageningen University & Research en zelfstandig adviseur Simon Klingen over de voors en tegens van deze maatregel.

Geen hout meer oogs

Rienk-Jan Bijlsma:
“Bied natuurlijke
bosdynamiek
voldoende ruimte”

Oud, inheems bos is een schaars goed in ons land. Op de Veluwe is 65 % van het oppervlak bos. Daarvan mag je maar een derde 'oude bosgroeiplaats' noemen. En daarvan is weer een derde inheems loofbos. Op de Veluwe heb je het dan over de beroemde malebossen als het Speulderbos, maar elders in het land zijn de 'holten' in Drenthe of de oude groeiplaatsen in het Groene Woud in Noord-Brabant al net zo schaars. Sterker nog: die plekken zijn onvervangbaar. Willen we inheems bos, met de heel eigen biodiversiteit die daarbij hoort, in ons land versterken, dan zou je de schaarse oude bosgroeiplaatsen als uitvalsbasis kunnen gebruiken voor het langzaam maar zeker vergroten van natuurkwaliteit in de directe omgeving van deze bossen. Dit betekent wel dat je voldoende ruimte moet bieden voor natuurlijke bosdynamiek en dode bomen moet laten liggen of staan. In ons advies aan de provincie Gelderland pleiten wij voor een stop op het oogsten van hout in malebossen, wat overigens niet betekent dat je niet meer kunt beheren. Sterker nog: beheer is alleen al nodig om verspreiding van uitheemse soorten als douglas tegen te gaan ten gunste van uitbreidend inheems loofbos. Met zo'n beheer kunnen in onze optiek alle oude en

dikke bomen, ongeacht de soort, in het bos blijven staan. Zij zullen vroeg of laat aftakelen of omwaaien, wat waardevol is voor de biodiversiteit. De uitheemse soorten worden vanzelf 'uitgefaseerd'.

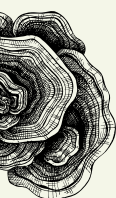
Iconische soorten als vliegend hert, bosparemoervlinder en witte klaverzuring, maar vooral ook de biodiversiteit in de bodem van een oud bos, hebben voldoende leefgebied, tijd en rust nodig om robuust te kunnen worden.

De grote zorg van beheerders bij een 'oogstverbod' lijkt de productie-functie van het bos. Die functie is zeker belangrijk. Maar in tegenstelling tot de functie 'biodiversiteit van oude inheemse bossen', is 'houtproductie' compleet inwisselbaar. Het maakt voor het hout niet uit waar het vandaan komt; jonge bosgroeiplaatsen kunnen prima compenseren voor het wegvallen van oude bosgroeiplaatsen als houtleverancier.

De bescherming van de biodiversiteit in oude bossen verdraagt geen halve maatregelen meer, dat heeft de praktijk van de afgelopen decennia laten zien. Natuurlijk, je kan altijd proberen om een zogeheten OAD-netwerk aan te leggen van Oude, Afstervende en Dode bomen, terwijl je daaromheen af en toe een enkele waardevolle stam oogst. Maar in de praktijk geeft dit onvoldoende ruimte voor natuurlijke bosdynamiek en gaat oogst toch ten koste van de ecologische waarden, die sowieso steeds veder onder druk staan van doorgaande verzuring en stikstofdepositie. Dus: zoneer de productie van hout ten opzichte van voldoende ruimte voor natuurlijke dynamiek van inheemse bosland-schappen.”

Het Speulderbos nabij Garderen.
(Foto: Gouwenaar)

ten uit oude bossen?

"De provincie Gelderland wil meer biodiversiteit in de bossen. Oude bossen met dood hout spelen daarbij een belangrijke rol. Tot zo ver lijkt iedereen het hier met elkaar eens. Maar bij het geplande oogstverbod voor 9.000 ha bos, dat de provincie daartoe wil inzetten, zijn veel kanttekeningen te plaatsen.

Het plan wekt de indruk dat het nodig is om te stoppen met houtoogst om het bos er ecologisch op vooruit te laten gaan, maar dat klopt niet. Dat is een van de misverstanden waar ik in mijn boek *HOUTFABRIEK* op inga. Bossen waarin beheerst geoogst wordt en waar gericht wordt gewerkt aan menging van boomsoorten, een gevarieerde bosstructuur en een serieus aandeel dood hout, zijn ecologisch rijker dan onbehandelde bossen. Gerichte ingrepen, zoals het ringen van bomen en het achterlaten van een substantieel deel van het oogstvolume bij een dunning, zijn een betere weg om het aandeel dood hout te verhogen. En dat laatste is nodig op de Veluwe; in de Nederlandse bossen neemt het aandeel staand en liggend dood hout al geruime tijd toe, de Veluwe blijft in die statistieken nog achter. Ook een uitbreiding van het areaal bosreservaat met, zeg, enige honderden hectaren op toplocaties, zou raadzaam zijn. Een stop op houtoogst wekt ook de suggestie dat het oogsten van hout 'fout' is. Dat is jammer en onnodig. Bos is een geruisloos en eindeloos producerende houtfabriek: er gaat CO₂ in en er komt hout uit. We willen op alle mogelijke manieren ons leven verduurzamen. Daarbij hoort onder andere dat we staal en beton waar mogelijk willen vervangen door hout.

Simon Klingen:

"Frame houtoogst niet als slecht voor de natuur"

Onze bossen kunnen – zij het op bescheiden schaal – bijdragen aan onze klimaatdoelstellingen. Houtoogst framen als slecht voor de natuur past daar niet bij.

Het oogstverbod zou gelden op alle zogenaamde oude bosgroeiplaatsen. Dat klinkt logisch, maar op een flink deel van dat areaal staan ook geïntroduceerde boomsoorten als douglas en lariks, of er zijn in de vorige eeuw eiken of beuken geplant. Dergelijke bossen hebben nog een lange ecologische ontwikkelingsweg te gaan, en dat maakt 'oude bosgroeiplaatsen' niet automatisch tot een goed criterium.

Daarbij komt dat stoppen met houtoogst dergelijke bossen nu feitelijk bestempelt als 'bosreservaat', waarmee je een harde scheiding krijgt met het overige bos. Juist de integratie van functies zoals productie en ecosysteemdiensten heeft de afgelopen halve eeuw ons bos aantoonbaar ecologische winst opgeleverd. Door rücksichtslos bosbeheerders een oogstverbod op te leggen, ontnem je hun bovendien onnodig hun beheervrijheid. Juist die beheervrijheid heeft ons een voor Europa uitzonderlijk kleinschalig boslandschap gebracht. Stoppen met houtoogst leidt op termijn tot ecologische en landschappelijke eenvormigheid."